

EUKLASIS
KONSERWACJA DZIEŁ SZTUKI
MARIA GĄSIOR
ul. Młodnickiego 48 m2, 50-305 Wrocław
tel. 781 447 007
e-mail: euklasis.mg@gmail.com

WOJEWÓDZKI URZĄD ZASTĘPCY WÓJTY
W WOŁOWIE

ZAL. NR do pisma, pociągającego, decyzji

NR 5183.674.1014.Rz. G1a z dnia 23.05.15

**DOKUMENTACJA SONDAŻOWYCH BADAŃ
STRATYGRAFICZNYCH**

NA ELEWACJACH BUDYNKU DWORCA KOLEJOWEGO W WOŁOWIE

EUKLASIS
KONSERWACJA DZIEŁ SZTUKI
Gr. Maria Gąsior
26-640 Skarżysko, ul. Półna 28B
tel. 781 447 007
NIP 7961282836 REGON 141811686

WROCŁAW 2014

DZIEŁO KONSERWATORSKIE I DOKUMENTACJA CHRONIONE PRAWEM AUTORSKIM

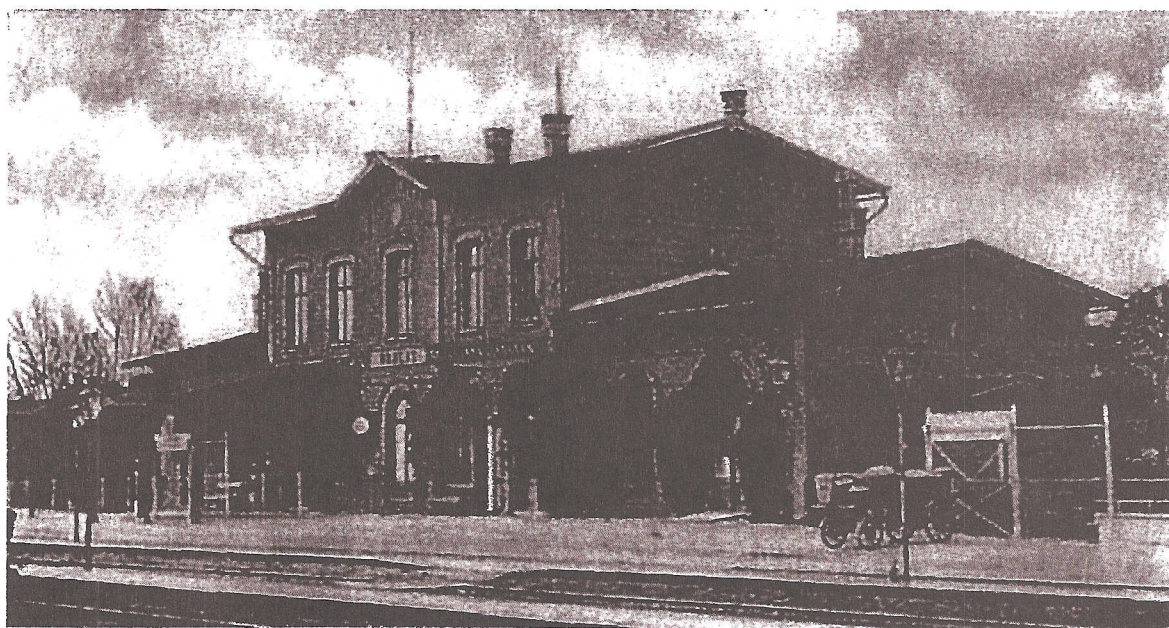
HISTORIA OBIEKTU

Budynek dworca kolejowego w Wołowie został otwarty w 1876 r.

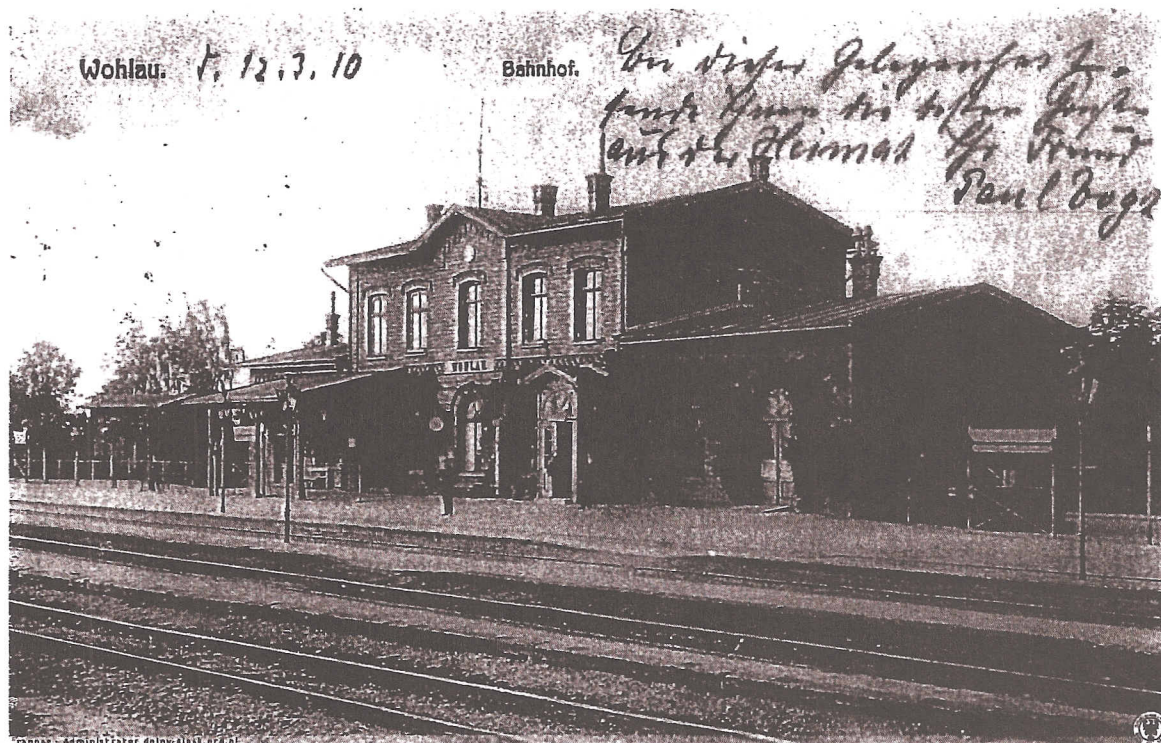
Na archiwalnych fotografiach sprzed II wojny św. można obserwować zmiany jakie zachodziły w wyglądzie elewacji budynku. W nieznany czasie, najprawdopodobniej w okresie dwudziestolecia międzywojennego powstała dobudówka do elewacji zachodniej południowego skrzydła budynku dworca. Po 1945 r. wszystkie elewacje zostały pokryte tynkiem wykonanym na bazie spoiwa cementowego.

Brak jest archiwalnych danych na temat historii budynku.

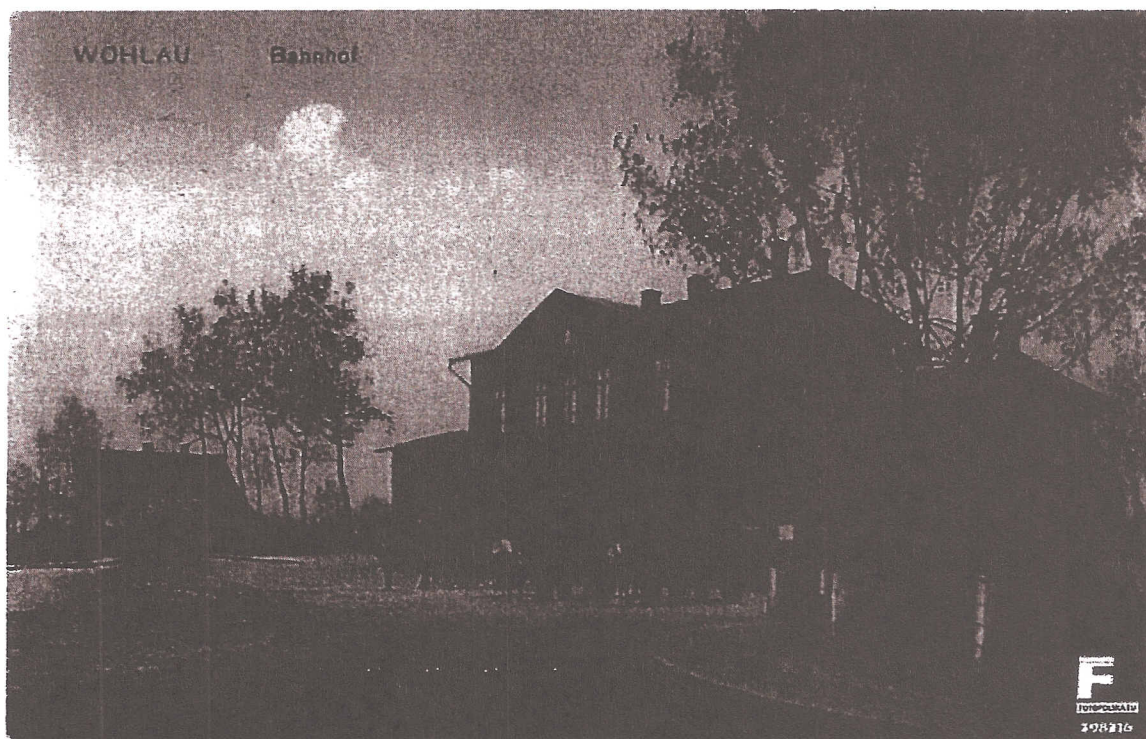
Obiekt nie jest wpisany do rejestru zabytków. Znajduje się natomiast w gminnej ewidencji zabytków.

Elewacja zachodnia na archiwalnej fotografii budynku dworca w Wołowie z 1906 r.

Wygląd zachodniej elewacji dworca w 1910 r. Archiwalna pocztówka.

Fotografia archiwalna z widokiem dworca w Wołowie – elewacja wschodnia, prawdopodobnie koniec XIX w.

Fotografie przedwojenne z widokiem dworca w Wołowie – elewcja wschodnia

METODYKA BADAŃ

Wykonano badania sondażowe na elewacji budynku dworca w celu oceny zakresu stanu zachowania oryginalnych elementów ceramicznych. Miejsca wykonania odkrywek wyselekcjonowano, uwzględniając wszystkie typy występujących na elewacjach elementów

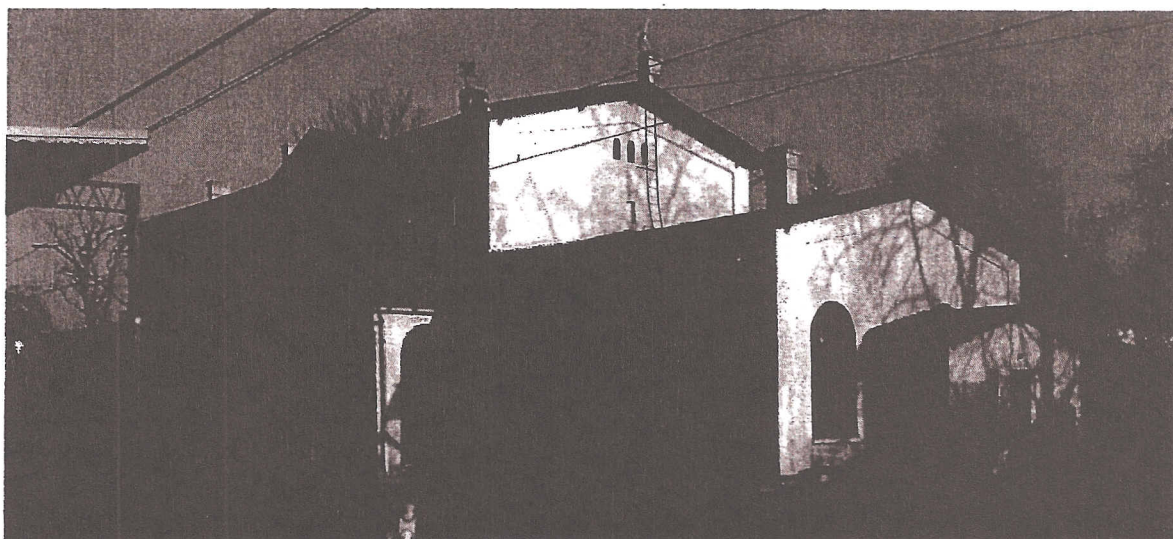
konstrukcyjnych i dekoracyjnych. Wykonano zdjęcia makroskopowe miejsc, gdzie stwierdzono obecność warstw historycznych i ich charakterystyczne cechy technologiczne.

Ze względu na ograniczony dostęp do elewacji odkrywki wykonano jedynie w kilku punktach.

**ODKRYWKI SONDAŻOWE NA ELEWACJACH BUDYNKU DWORCA
- DOKUMENTACJA PRAC**

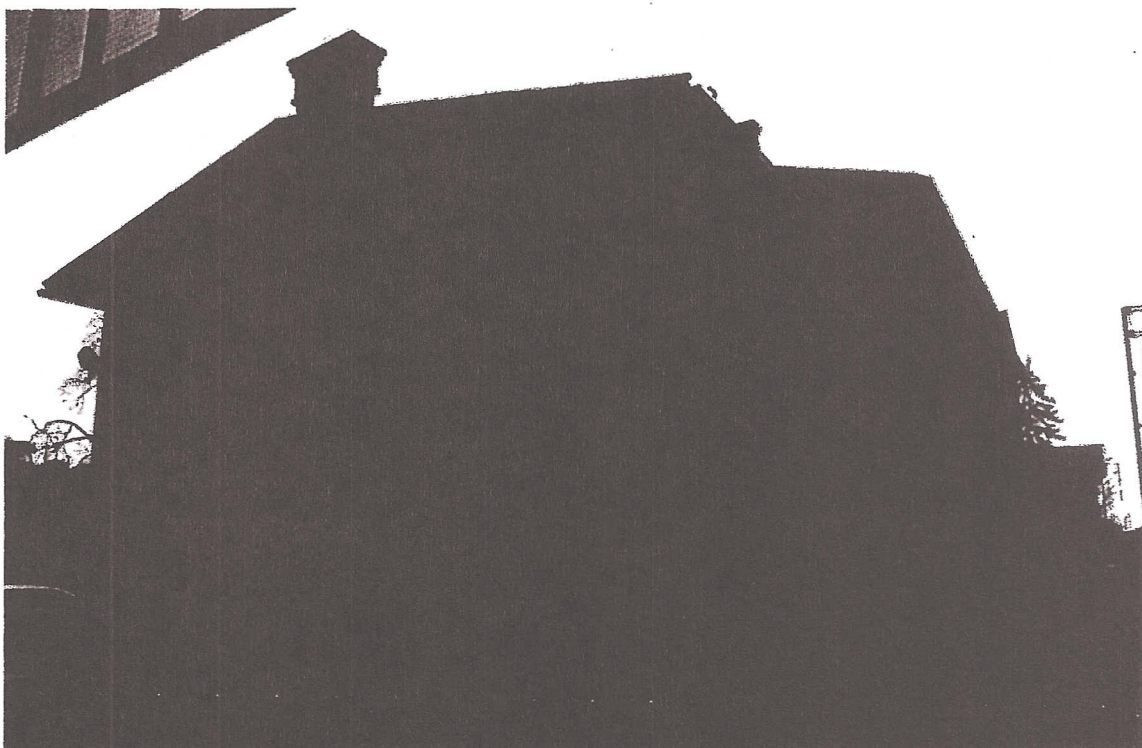
Elewacja wschodnia – stan w lutym 2014 r.

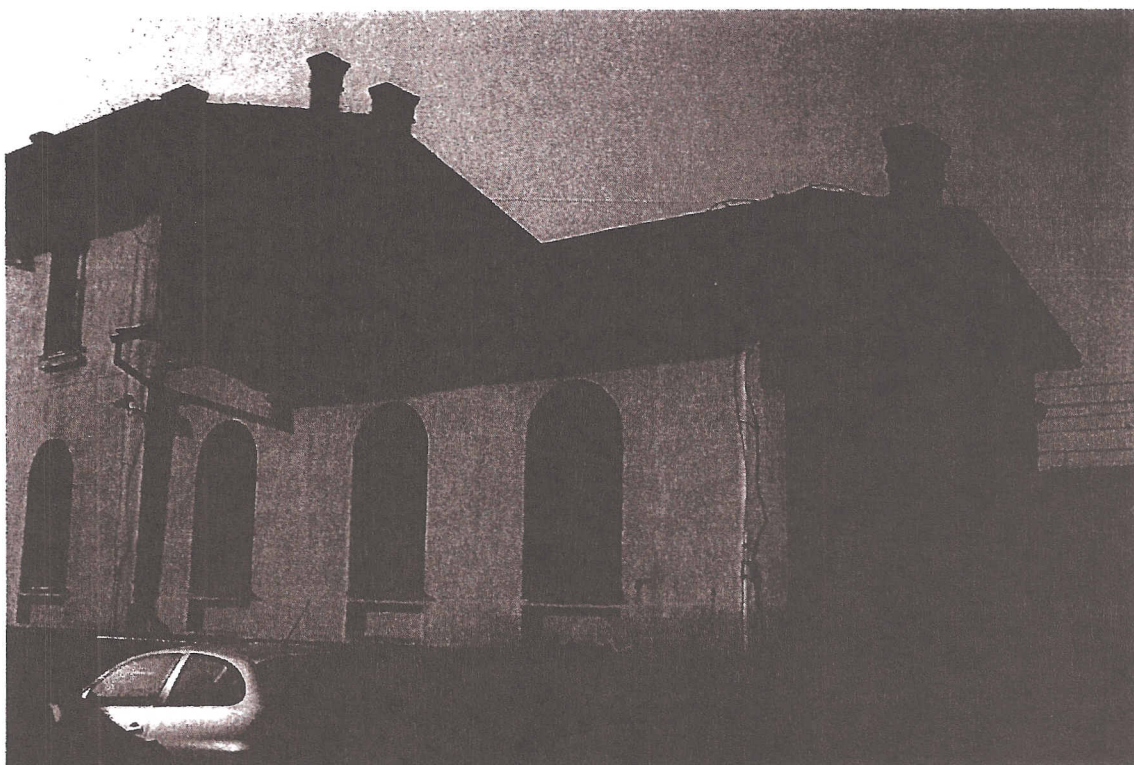
Elewacja zachodnia – stan w lutym 2014 r.

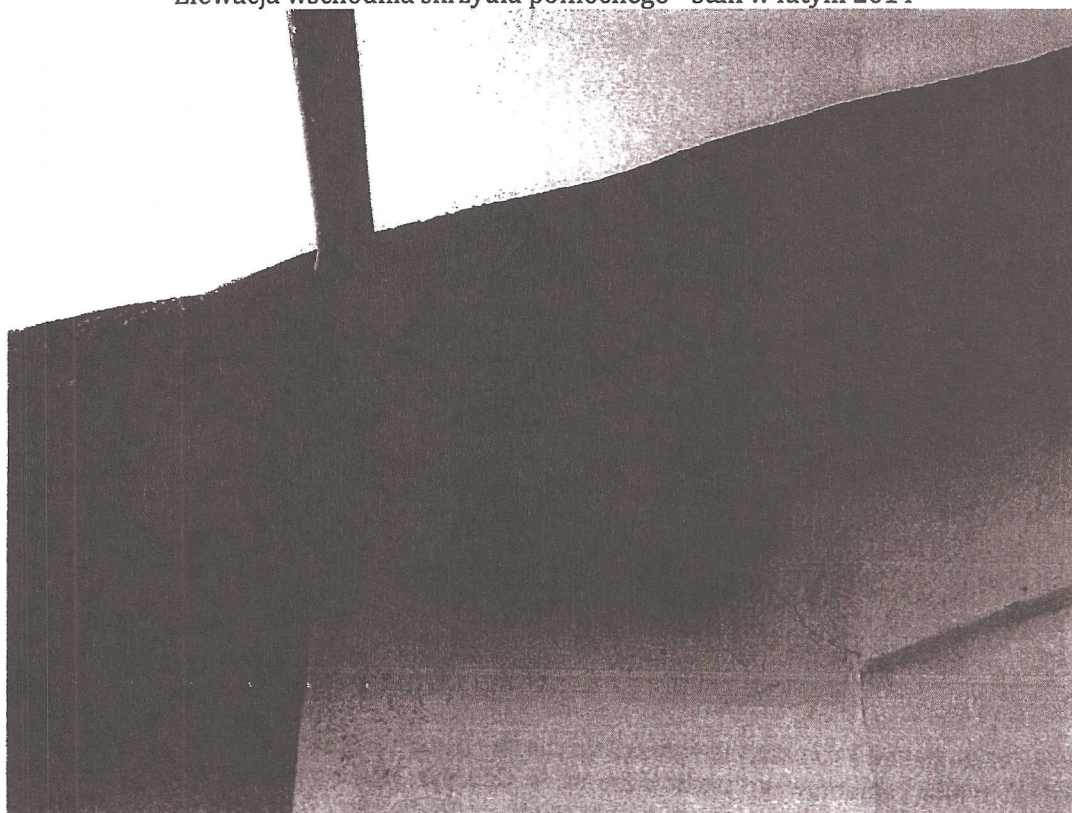
Elewacja południowa skrzydła południowego wraz z dobudówkami

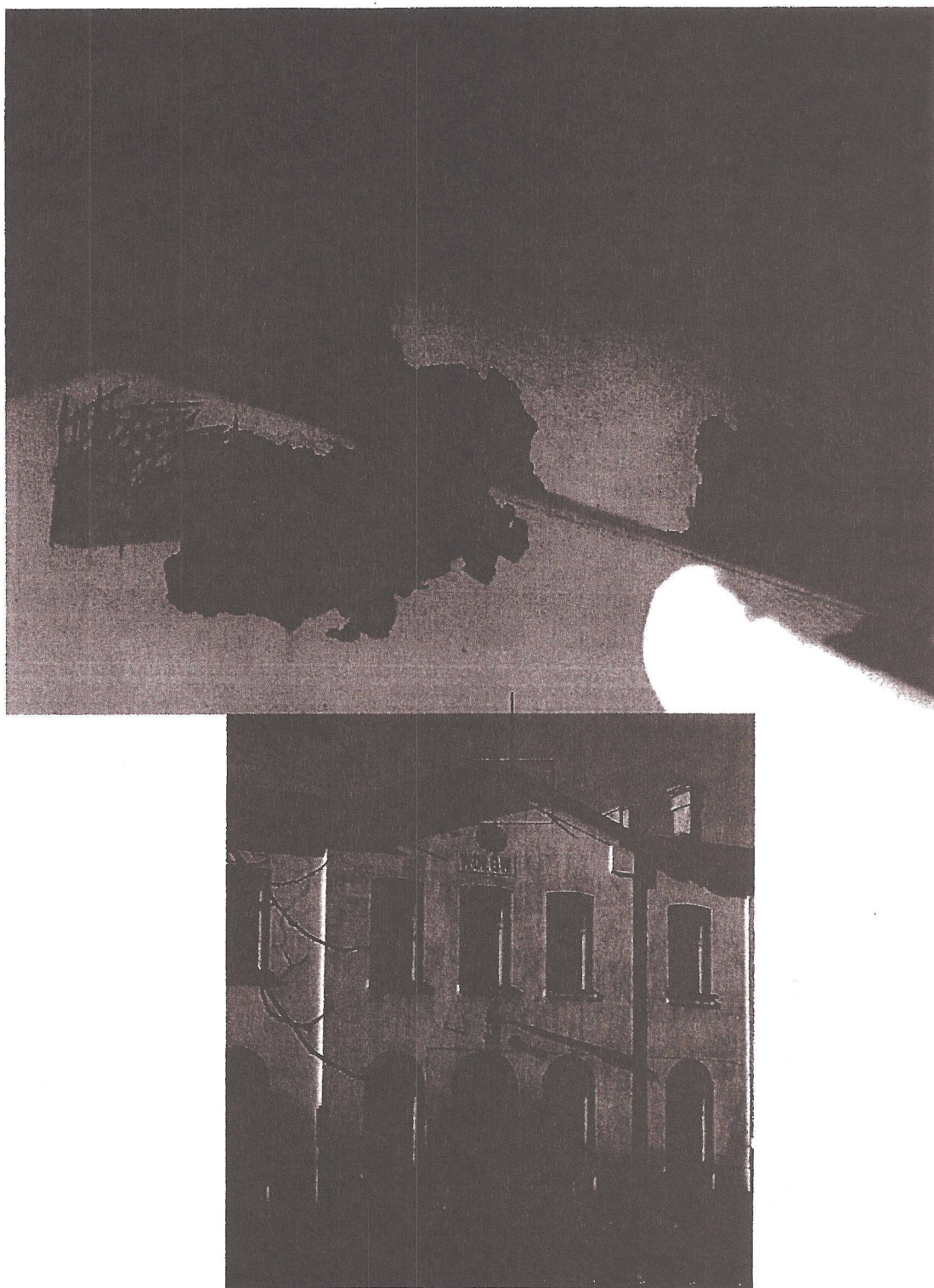
Elewacja północna skrzydła północnego

Elewacja wschodnia skrzydła północnego - stan w lutym 2014

Fragment elewacji wschodniej budynku dworca – dekoracyjne wykończenie elementów stolarki szczytu. Drewniane elementy wymagają pilnego podjęcia prac konserwatorskich, są spękane i miejscami ulegają korozji biologicznej. Powłoki malarskie na ich powierzchni są złuszczone.

Odkrywki sondażowe na szczycie elewacji wschodniej, nad wejściem głównym do budynku. Pod warstwą tynku cementowego zachowane są w dobrym stanie oryginalne cegły oraz spoiny barwione w masie z dekoracyjnym półokrągłym wgłębieniem. Zarówno na ceglach jak i na powierzchni spoin widoczne są powłoki malarskie w kolorze ciemnoczerwonym i czarnym (ciemnoszarym?), które dobrze przylegają do podłoża, ale zachowane są fragmentarycznie (są poprzecierane). Prawdopodobnie są to warstwy wtórne.

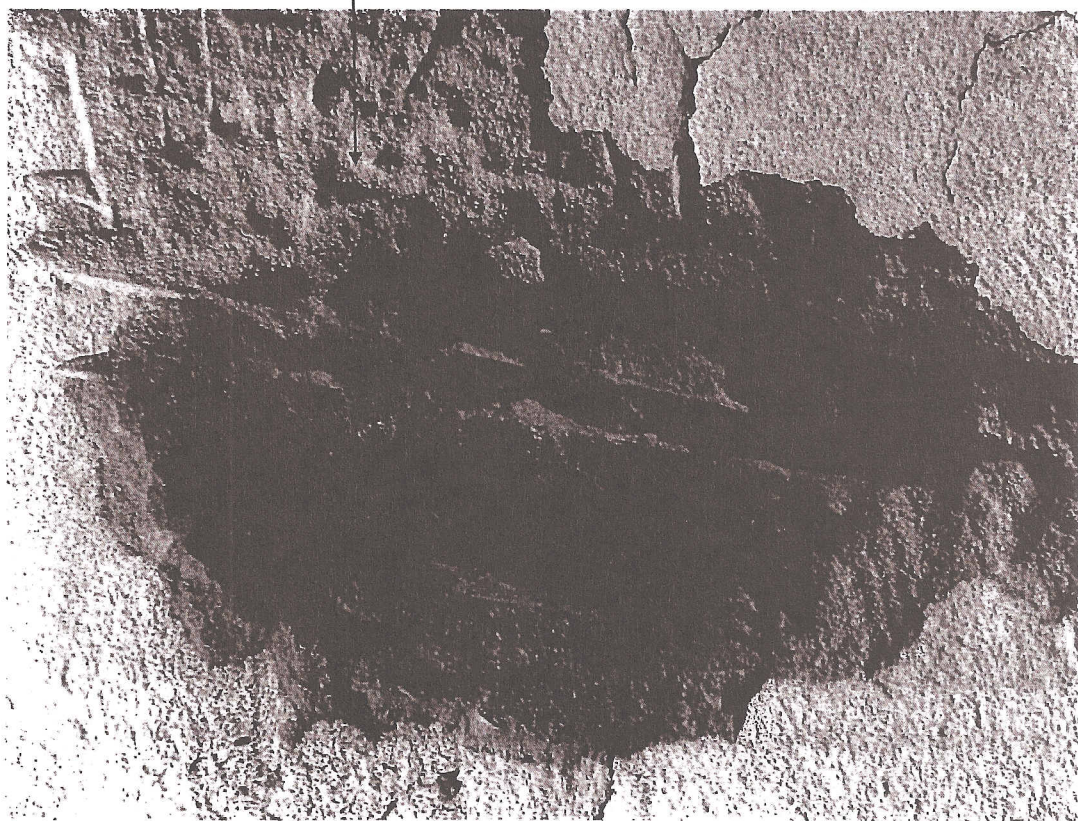
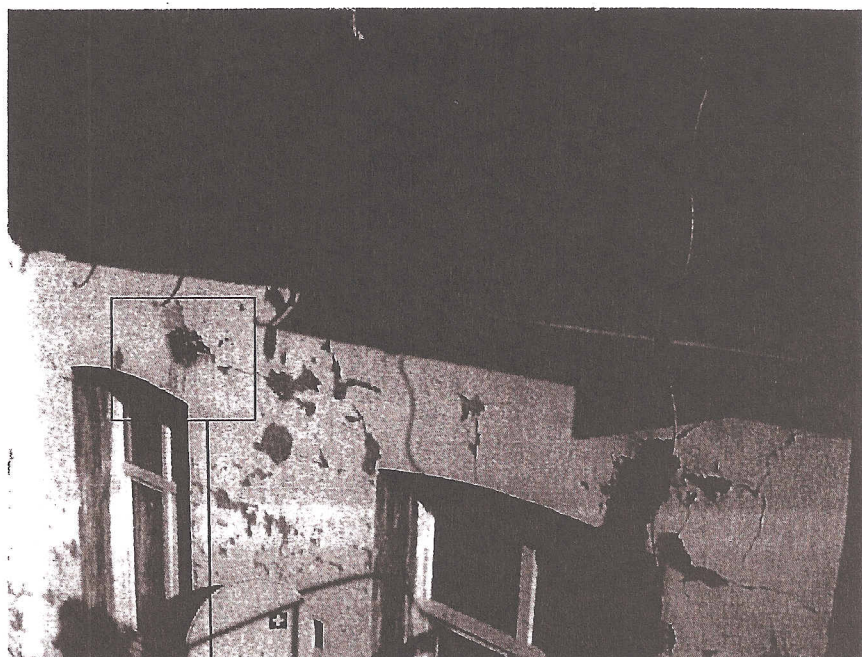
Odkrywki sondażowe na szczycie elewacji wschodniej: zachowane są pierwotne elementy wystroju – cegły i spoiny barwione z charakterystycznym opracowaniem powierzchni w postaci półokrągłej rysy po środku. Na powierzchni cegieł i spoin widoczne są wtórne powłoki malarskie (prawdopodobnie jest to jedna warstwa chronologiczna, w kolorze ciemnoczerwonym na licu cegieł i czarna na spoinach). Stwierdzono dobry stan zachowania cegieł, natomiast spoiny miejscowo są uszkodzone, ale ich pierwotny wygląd (barwa i opracowanie powierzchni) jest czytelny.

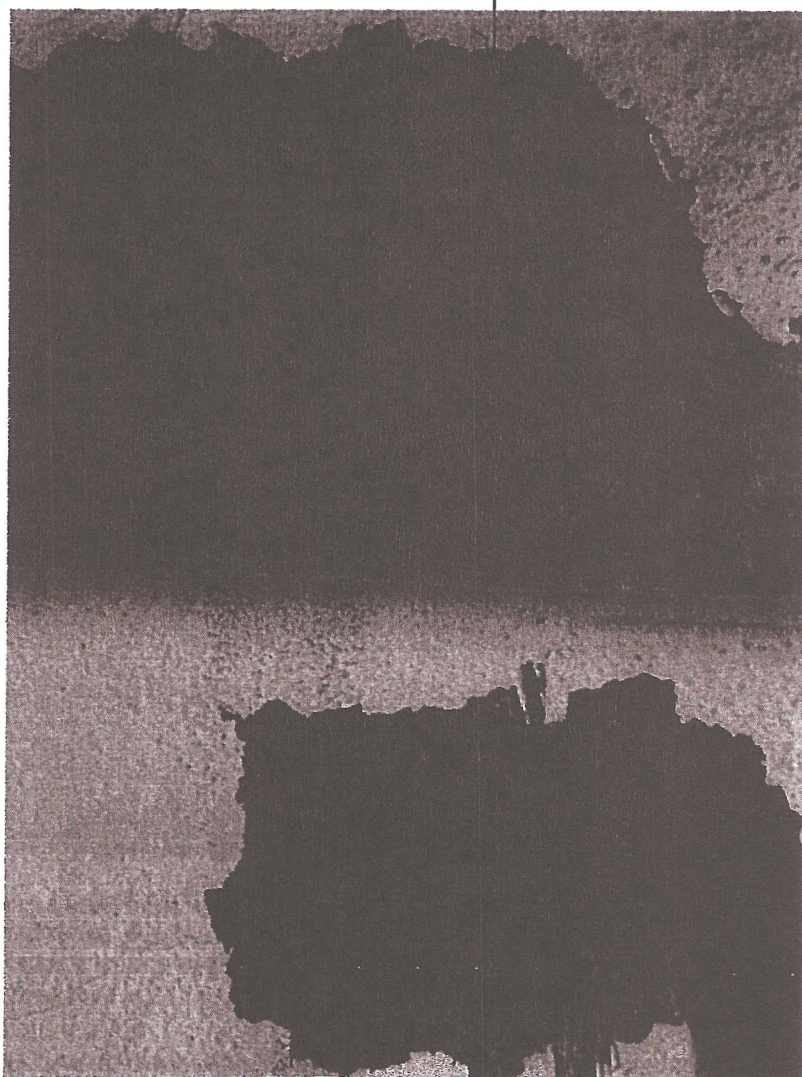
Fragmenty nadłucza nad oknem ryzalitu na elewacji wschodniej (parter, po lewej stronie od wejścia). Łuk tuż nad oknem wymurowano z cegieł wkolorze czerwonym, natomiast spoiny między nimi wypełniono zaprawą dobarwioną do koloru cegieł. Łuk nadokienny, wymurowany w licu elewacji ma spoiny zabrawione na kolor ciemnszary.

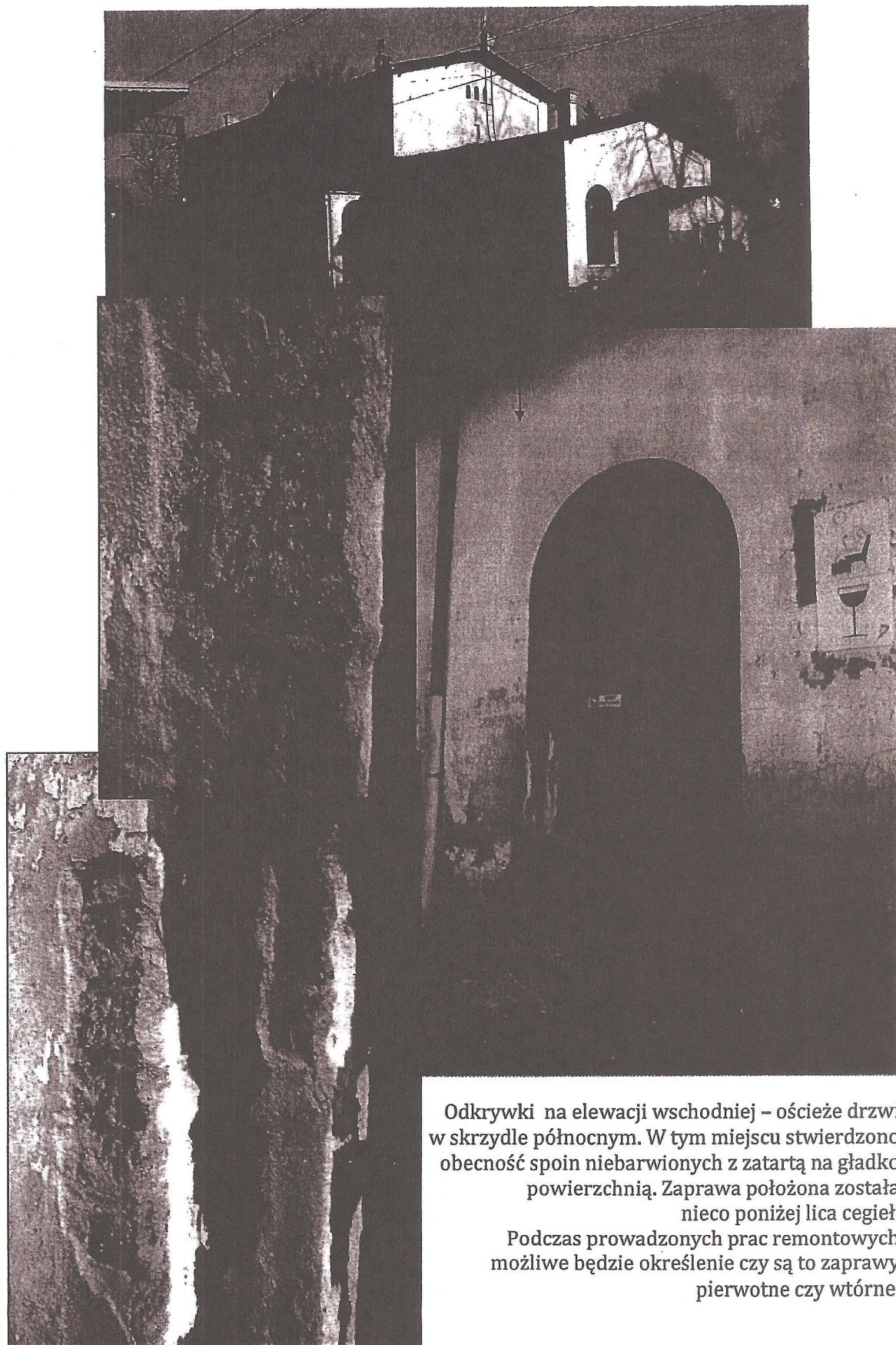
Odkrytki na elewacji zachodniej wykonano na gzymsie wieńczącym oraz nad oknami piętra.

Odkrywka na elewacji zachodniej nad oknem piętra. Pierwotnie nad otworami okiennymi i drzwiowymi były wymurowane wysunięte prze lico elewacji półkoliste łuki, wykonane z ciemnoczerwonych ceramicznych kształtek. Zostały one zniszczone. Spoiny między kształtkami wypełnia zaprawa wapienna, niebarwiona, której powierzchnia miejscami pokryta jest warstwą malarską w kolorze ciemnoczerwonych kształtek.

Fragment elewacji zachodniej – odkrywka na gzymsie wieńczącym. Pod wtórnym tynkiem zachowały się spoiny barwione na kolor czerwony z pierwotnym opracowaniem powierzchni.

Odkrywki na elewacji wschodniej – ościeże drzwi w skrzydle północnym. W tym miejscu stwierdzono obecność spoin niebarwionych z zatartą na gładko powierzchnią. Zaprawa położona została nieco poniżej lica cegieł. Podczas prowadzonych prac remontowych możliwe będzie określenie czy są to zaprawy pierwotne czy wtórne.

PODSUMOWANIE WYNIKÓW BADAŃ NA ELEWACJACH BUDYNKU DWORCA W WOŁOWIE

Przeprowadzone odkrywki to badania sondażowe. W obecnej chwili brak jest dostępu do wielu elementów elewacji budynku. Szczegółowe rozpoznanie możliwe będzie po ustawieniu rusztowań i podczas oczyszczania elewacji z wtórnych powłok.

Na podstawie wykonanych odkrywek sondażowych i analizy archiwalnych fotografii określono pierwotne elementy wystroju elewacji budynku dworca kolejowego w Wołowie.

Wystrój elewacji wykonano z różnobarwnych (czerwone i ciemnoczerwone) kształtek ceramicznych, a spoiny między nimi były barwione w masie.

Lico elewacji wykonano z cegieł w kolorze czerwonym, spoiny między nimi wypełniono zaprawą barwioną na kolor szary. Dekoracyjne detale wykonano z ceramicznych kształtek oraz zapraw barwionych (spoiny), wykończenie szczytów z drewnianych belek, z subtelnymi zdobieniami. Elementy dekoracyjne - wysunięte z lica elewacji, m.in. łuki nad otworami drzwiowymi i okiennymi wykonano z ciemnoczerwonych kształtek. W obrębie dekoracyjnego gzymsu wieńczącego, również wymurowanego z cegieł oraz łuków nadokiennych i nad otworami drzwiowymi spoiny barwione były na kolor czerwony.

Na archiwalnych fotografiach, można zaobserwować dekorację pasową lica elewacji (m.in. szczyty północny i południowy), wykonaną prawdopodobnie z różnobarwnych cegieł. Widać również dekorację między kondygnacjami na elewacji zachodniej, wykonaną z ukośnie wymurowanych kształtek ceramicznych.

W trakcie odkrywek stwierdzono obecność powłok malarskich na ceglanym licu i powierzchni spoin. Nie wiadomo w jakim czasie elewacje budynku dworca zostały pomalowane. Powłoki malarskie w kolorze ciemnoczerwonym i czarnym uwzględniały wyodrębnienie cegieł i spoin oraz prawdopodobnie podkreślały poszczególne elementy dekoracji (gzymsy, łuki nadokienne, itp.). Obecnie powłoki malarskie są poprzecierane i wielu miejscach złuszczone.

ZALECENIA KONSERWATORSKIE

Podczas wykonywania odkrywek sondażowych stwierdzono, że stan zachowania oryginalnych elementów ceramicznych, z jakich wykonane są elewacje, jest dobry. W związku z tym zalecane jest odtworzenie pierwotnego wyglądu elewacji. Detale, które zostały skute należy odtworzyć - w tym ozdobne łuki nad otworami okiennymi i drzwiowymi.

Planowane prace remontowe na elewacjach budynku dworca należy prowadzić na podstawie programu prac konserwatorskich i restauratorskich oraz pod nadzorem

konserwatora dzieł sztuki o specjalizacji konserwacja rzeźby i detali architektonicznych. Szczególnie istotne jest szczegółowe ustalenie zakresu zachowanych ceramicznych elementów dekoracyjnych, co możliwe jest podczas oczyszczania elewacji z wtórnych elementów. Po ostrożnym usunięciu wtórnego tynku cementowego możliwe będzie dokładne ustalenie wyglądu dekoracji elewacji budynku, w tym zakres barwionych spoin i opracowanie ich powierzchni na poszczególnych elementach wystroju elewacji.

WOJEWÓDZKI URZĄD OCHRONY Zabytków
w Łodzi

ZAL. NR do Decyzji o zabezpieczeniu, decyzji

NR 694-2014/26 z dnia 23. 04. 14

EUKLASIS
KONSERWACJA DZIEŁ SZTUKI
26-640 Skala
tel. 781 44 00 17
REGON 141811688